Liikenne- ja viestintävirasto
Transport- och kommunikationsverket

LAUSUNTO

Eduskunta
Liikenne- ja viestintävaliokunta

perjantai 22.02.2019 klo 11:30

Päiväys/Datum
21.02.2019

Dnro/Dnr
TRAFICOM/71838/03.03.01/2019

Viite/Referens
E 120/2018 vp / Asiantuntijapyyntö

Liikenne- ja viestintäviraston lausunto selvityksestä Suomen ennakkovaikuttamisesta EU:n ilmastopolitiikkaan (E 120/2018 vp)

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on kutsunut Liikenne- ja viestintäviraston asiantuntijan kuultavaksi liikenne- ja viestintävaliokuntaan yllä mainitusta muistiosta, jossa esitellään Suomen näkemyksiä EU:n ilmastopolitiikan kehittämiseen ja kunnianhimon nostamiseen. EU:n ilmastopolitiikan keskeisenä tavoitteena on, että EU pystyy osaltaan vastaamaan Pariisin sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseen ilmastonmuutoksen hillinnässä ja muutokseen sopeutumisessa. Liikenne- ja viestintävirasto kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi asiassa.

EU:n ilmastopolitiikan tilannearvio

Muistiossa viitataan lokakuussa 2018 hallitustenvälisen ilmastonmuutospaneeli IPCC:n julkaisemaan erikoisraporttiin. Sen mukaan tarvitaan radikaaleja ja nopeita päästövähennyksiä kaikilla yhteiskunnan sektoreilla, jotta globaali lämpötila ei nousisi enemmän kuin 1,5 astetta esiteolliseen aikaan verrattuna. Globaalien hiilidioksidipäästöjen tulisi puolittua vuoteen 2030 mennessä ja nettonollapäästöt olisi saavutettava vuosisadan puolivälin tienoilla. Liikennesektorin osalta erikoisrapotti tuo esille, että 1,5 asteen päästöpolkuihin pääseminen vaatii merkittäviä vähennyksiä sekä hiilidioksidipäästöissä että energian kulutuksessa. Liikenteen pitäisi sähköistyä nopeasti, sen energiatehokkuuden tulisi parantua ja fossiilisia polttoaineita tulisi korvata kestävillä uusiutuvilla polttoaineilla.

Suomi on kansallisesti sitoutunut puolittamaan liikenteen kasvihuonekaasupäästöt vuodesta 2005 vuoteen 2030. EU-lainsäädännön mukaan Suomen tulee vähentää taakanjakosektorilla kasvihuonekaasupäästöjään 39 prosentilla vuodesta 2005 vuoteen 2030. Kansallisen päätöksen mukaisesti liikenteellä on keskeisempi rooli taakanjakosektorin päästövähennyksissä kuin esimerkiksi maataloudella. Liikenne- ja viestintävirasto pitää tärkeänä, että Suomi osaltaan vaikuttaa EU:ssa riittävän kunnianhimoisten kansainvälisten päästövähennystavoitteiden ja keinojen määrittämiseen.

Suomen tavoitteet

Muistiossa todetaan, että EU:n ilmastotavoitteet tulisi asettaa siten, että EU osaltaan myötävaikuttaa Pariisin sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseen ja etenkin lämpenemisen rajoittamiseen 1,5 asteeseen. EU:ssa tämä tarkoittaa nettonollapäästöjen saavuttamista vuoteen 2050 mennessä.

Liikenne- ja viestintävirasto katsoo, että vuoden 2050 nettonollapäästötavoitteessa sovun saavuttaminen on tärkeä tavoite. Virasto on ollut mukana Liikenne- ja viestintäministeriön johtamassa liikenteen ilmastopolitiikan asiantuntijaryhmässä (ns.

ILMO45), joka kokosi viime vuoden lopulla ehdotuksen toimenpideohjelmaksi, jolla kotimaan liikenteen kasvihuonekaasupäästöt voidaan poistaa vuoteen 2045 mennessä. Ehdotus koostuu 28:sta keinosta, joilla päästään hiilettömään liikenteeseen ja irti fossiilisista polttoaineista ilman kohtuutonta hintaa yhteiskunnalle. Toimenpiteet on jaettu neljään kokonaisuuteen, joiden mukaan hiiletön liikenne vaatii muutoksia ihmisten tavassa liikkua, jotta liikkumisesta tulee kestävää, tavarakuljetuksia on tehostettava, ajoneuvokantaa on uudistettava nolla- ja vähäpäästöisillä autoilla ja uusiutuvien polttoaineiden käyttöä on lisättävä vuoteen 2030 asti.

Muistiossa on listattu tavoitteita, joita Suomi pyrkii edistämään vaikuttamalla seuraavan komission viisivuotiseen strategiseen ohjelmaan. Liikenne- ja viestintävirasto katsoo, että liikenteen osalta olisi tärkeää jatkossakin vaikuttaa ajoneuvovalmistajia koskevien sitovien CO_2-raja-arvojen tiukentamiseen. Vaihtoehtoisten polttoaineiden ja niiden jakeluinfrastruktuurin saatavuutta tulisi pyrkiä parantamaan. Julkisen ja yksityisen latausverkon kehitystä tulisi tukea. Kansalaisille tulisi jakaa tehokkaasti tietoa eri liikennemuotojen ympäristö-, terveys- ja kustannusvaikutuksista.

Kansainvälisen liikenteen osalta Suomen tulee osaltaan edistää kunnianhimoisia globaaleja päästövähennystoimenpiteitä Kansainvälisessä siviili-ilmailujärjestössä ICAOssa sekä Kansainvälisessä merenkulkujärjestössä IMOssa.

Päästökaupan vahvistaminen

Muistiossa todetaan, että EU:n päästökauppajärjestelmän tulee jatkossa olla keskeisempi ja kustannustehokkaampi EU:n ilmastopolitiikan toimeenpanon väline. Merkitys liikenteen osalta kasvaa, kun sähköistymisen myötä osa taakanjaon päästöistä siirtyy epäsuorasti sähköntuotannon kautta päästökauppasektorille, jolle on asetettu omat päästövähennystavoitteensa.

Liikenne- ja viestintävirasto katsoo, että tämä ei kuitenkaan poista tarvetta tehdä päästövähennyksiä taakanjakosektorilla, johon liikenne lento- ja kansainvälistä meriliikennettä lukuun ottamatta kuuluu. Kansainvälisestä yhteistyöstä muistiossa todetaan, että EU:n päästökauppajärjestelmän linkittämistä muihin vastaaviin alueellisiin järjestelmiin tulee edistää kuitenkin niin, että EU:n järjestelmän integriteetistä huolehditaan.

Lentoliikenne on kuulunut EU:n päästökauppaan vuodesta 2012. Vuosina 2013-2023 päästökauppa koskee Euroopan talousalueella sijaitsevien lentoasemien välisiä lentoja. Tämän vuoden alusta päästökaupan rinnalle tuli voimaan ICAO:n kansainvälisen lentoliikenteen päästöjärjestelmä CORSIA (*Carbon Offsetting and Reduction Scheme for International Aviation*). CORSIAlla pyritään kansainvälisen lentoliikenteen hiilineutraaliin kasvuun vuodesta 2020 alkaen eli lentoliikenteen kasvaessa tulisi päästöjen jäädä vuoden 2020 tasolle. CORSIAssa on kahdenlaisia ilmaalusten käyttäjiin kohdistuvia velvoitteita: päästöjen raportointivelvoite ja päästöjen hyvitysvelvoite. Raportointivelvoite alkaa vuodesta 2019 ja se koskee ilma-alusten käyttäjiä, joka lentävät ICAOn jäsenvaltioiden välisiä reittejä. Vuosien 2019 ja 2020 raportoitujen päästöjen perusteella lasketaan päästöjen perustaso. Hyvitysvelvoite alkaa vuodesta 2021 ja se koskee ilma-alusten käyttäjiä, jotka lentävät CORSIAan osallistuvien ICAOn jäsenvaltioiden välisiä reittejä. Tällä hetkellä CORSIAan alusta asti osallistuvaksi ilmoittautuneita valtioita on 78 ja ne vastaavat noin 77 %:sta maailman kansainvälisistä lennoista. Vuodesta 2027 lähtien hyvitysvelvoite tulee pakolliseksi kaikille oleellisille ilmailumaille. Euroopan unionissa CORSIA toimeenpannaan päästökauppadirektiivin (2003/87/EY) kautta.

Katja Lohko-Soner
Johtava asiantuntija